

Knihovny jako zdroj primárních informací

Informační zdroje. Možnosti a limity analýzy a zpracování informací

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Informace pro rozvoj demokratické společnosti“,

reg.č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008181 v rámci programu OP VVV

Základní zaměření výukového bloku Knihovny jako zdroj primárních informací

- ***porozumění médiím***
- ***prevence rizik a řešení krizových situací
spojených s využíváním médií***
- ***způsobilost odhalovat a bránit se mediální
manipulaci***
- ***podpora mládeže ve vytváření vlastních
mediálních obsahů***

2. hodina - výuka na téma:

Informační zdroje. Možnosti a limity analýzy a zpracování informací.

Osnova:

- **zdroje dat**
 - **vymezení pojmu systém**
 - **informační systémy**
 - **získávání a třídění informací**
- + vypracování úkolů z pracovního listu č. 1**

Data můžeme získávat z různých zdrojů. Kromě internetu a veřejných databází je mnoho **datových zdrojů, které poskytují data pouze vybraným skupinám uživatelů. Ne všechny datové zdroje jsou volně (tedy zdarma) dostupné, přístup k určitým datům může být podmíněn příslušností k určité organizaci anebo registrací v systému.**

V podnicích jsou datové zdroje spravovány odlišně v závislosti na tom, zda se jedná o interní, vlastní datové zdroje, anebo data z externích databází a informačních zdrojů. V případě externích datových zdrojů je třeba posoudit, zda a jak kvalitní jsou tyto zdroje, vzhledem k ekonomické a organizační náročnosti jejich získání.

System:

- **je komplex prvků, mezi kterými jsou vzájemné vztahy, tj. které jsou ve vzájemné interakci (vzájemně „se potřebují“)**
- **je charakterizován cílovým chováním**
- **má vztahy ke svému okolí**
- **může být prvkem jiného systému vyššího řádu**
- **prvek systému může být systémem nižšího řádu**

System:

- **účelové definovaná množina prvků a množina vazeb mezi nimi, které společně určují vlastnosti celku; svým fungováním dosahuje systém určitých cílů a je ve vazbě ke svému okolí**
- **vzájemné fungování prvků systému vyvolává synergický účinek – to znamená, že systém získává nové vlastnosti, které nelze jednoduše odvodit z vlastností jeho prvků**

Přístup lidí ke zkoumání světa může být:

- **mechanistický** – vlastnosti objektu (toho, co zkoumáme) jsou odvozeny z vlastností jeho částí, vzájemné ovlivňování částí se nepovažuje za důležité;
- **systemový** – zaměřuje se na vazby, vztahy a vzájemné vlivy částí celku.

Systemový přístup znamená:

- **na určitý objekt zavedeme systém, abychom ho mohli zkoumat z určitého hlediska;**
- **ten samý objekt můžeme z jiného hlediska považovat za prvek systému vyššího řádu;**
- **anebo na něj budeme nahlížet jako na jiný systém, pokud vymezíme jeho prvky a vztahy mezi nimi jinak.**

Informační systém (IS) v širším slova smyslu
je systém vytváření (tvůrců), zprostředkování
(zprostředkovatelů) a využívání (uživatelů)
informací.

V užším slova smyslu je IS chápán pouze
jako systém zprostředkování
(zprostředkovatelů) informací.

V současnosti jsou všechny IS už jenom elektronické.

Elektronický IS je software na skládání, organizaci a analýzu dat.

Dnes nejvýznamnější a nejpoužívanější IS jsou od firem ORACLE a SAP.

Informační systém:

- **prvky mohou být lidé, potenciální informace, data, dokumenty, technické prostředky a metody na shromažďování, zpracování, uchování a vyhledávání těchto potenciálních informací za účelem jejich využití;**
- **potenciální informace se v IS mění jak z hlediska formálního, tak i obsahového;**

Informační systém:

- **prvky se mění formálně (například text se změní do digitální – číselné – podoby) a na výstupu se zase změní do podoby textu;**
- **obsahová změna prvků – prvky jsou ovlivňovány jinými prvky a vztahy mezi nimi, mění se jejich obsah a vlastnosti.**

Druhy informačních systémů:

1. dokumentografický (bibliografický) -

- vstupem je záznam dokumentu**
- výstupem je soubor záznamů utříděných podle určitého požadavku (rešerše)**

2. textový -

- vstupem je text dokumentu**
- výstupem je úplný text dokumentu anebo soubor textů dokumentů utříděný podle uživatelova požadavku**

Druhy informačních systémů:

3. faktografický -

- vstupem je záznam skutečností a jevů ve formě znaků, čísel nebo písmen
- výstupem jsou soubory údajů, ukazatelů... v podobě tabulek, časových řad apod.

4. znalostní -

- vstupem jsou v přirozeném jazyce vyjádřené znalosti o různých skutečnostech
- výstupem jsou smysluplné věcné odpovědi

Možnosti a meze analýzy informací:

- **ověřování kvality a věrohodnosti zdrojů dat a informací, které se o ně opírají**
- **statistické ukazatele vycházejí z údajů o hromadných jevech (vycházejí z hromadných = mnohačetných pozorování a měření), ale ne vše lze měřit a kvantifikovat**
- **z toho, co platí pro hromadné jevy, nelze jednoduše (mechanicky) vyvodit závěr pro každý jednotlivý případ**

Možnosti a meze analýzy informací:

- **pozor na interpretaci statistických údajů → neexistuje „průměrný člověk“ ani „průměrná rodina“**
- **analýza a interpretace informací odráží úroveň lidského poznání, tradic, historie, kultury...**
- **chápaní informací je zcela zásadním způsobem ovlivněno poznatkovým fondem jejich příjemců, tj. informace nejsou univerzálním a stejným zdrojem poznatků pro každého**

Použitá literatura:

CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení. Úvod do informační vědy*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1037-X.

GÁLA, Libor, POUR, Jan a TOMAN, Prokop. *Podniková informatika*. Praha: Grada Publishing, 2006 (dotisk 2007). ISBN 80-247-1278-4.

A teď si můžeme ověřit, kolik z informací, které jste získali při dvou hodinách teoretické výuky, se přetvořilo na nové poznatky a rozšířilo vaše vědění.

Čekají nás úkoly z pracovního listu č. 1:

DATA, INFORMACE A INFORMAČNÍ ZDROJE.

Tak s chutí do toho! 😊😊😊

Děkuji za pozornost.

Ing. Jana Hrbková, Ph.D.